

ФАВҚУЛОДДА ВАЗИЯТЛАРДА ЖАБРЛАНГАНЛАРГА БИРИНЧИ ЁРДАМ КЎРСАТИШНИНГ АҲАМИЯТИ ВА ТАШКИЛИЙ АСОСЛАРИ

Танирбергенов Бахтияр Абдижамиевич

Қорақалпоғистон Республикаси Фавқулодда вазиятлар бошқармаси Ҳаёт фаолияти хавфсизлиги ўқув маркази катта ўқитувчиси

Аннотация. Ушбу мақолада фавқулодда вазиятларда жабрланганларга биринчи ёрдам кўрсатишнинг аҳамияти, асосий тамойиллари ва ташкилий жиҳатлари ёритилган. Биринчи ёрдам кўрсатишда тезкорлик, тўғри ҳаракат ва тиббий хизматгача бўлган даврда ҳаётни сақлаб қолиш масалалари илмий-назарий жиҳатдан таҳлил қилинган. Халқаро тажриба асосида биринчи ёрдам кўрсатиш тизимини такомиллаштириш бўйича таклифлар берилган.

Калит сўзлар: фавқулодда вазият, биринчи ёрдам, жабрланганлар, ҳаётни сақлаб қолиш, халқаро тажриба.

Ҳозирги глобаллашув шароитида табиий офатлар, техноген ҳалокатлар, йўл-транспорт ҳодисалари ва ижтимоий хавфлар сони йил сайин ортиб бормоқда. Бундай фавқулодда вазиятларда инсон ҳаётини сақлаб қолишда биринчи ёрдам кўрсатиш ҳал қилувчи аҳамиятга эга. Тиббий хизмат ходимлари етиб келгунга қадар кўрсатилган тўғри ва ўз вақтидаги биринчи ёрдам кўплаб инсонларнинг ҳаётини сақлаб қолиши мумкин.

Шу сабабли аҳолининг турли қатламларини биринчи ёрдам кўрсатишга ўргатиш, унинг назарий ва амалий асосларини такомиллаштириш замонавий жамият олдида турган долзарб вазифалардан бири ҳисобланади.

Фавқулодда вазиятларда биринчи ёрдам тушунчаси ва вазифалари

Биринчи ёрдам — бу тиббий ходим бўлмаган шахслар томонидан жабрланганларга шифохонага етказилгунга қадар кўрсатиладиган тезкор ёрдам чора-тадбирлари мажмуасидир. Унинг асосий вазифалари қон кетишни тўхтатиш, нафас йўллارини очиқ сақлаш, юрак-қон томир фаолиятини қўллаб-қувватлаш ҳамда оғриқни камайтиришдан иборат.

Фавқулодда вазиятларда биринчи ёрдам кўрсатишда хавфсизлик қоидаларига риоя қилиш, жабрланувчининг ҳолатини тўғри баҳолаш ва шошилмасдан, изчил ҳаракат қилиш муҳимдир. Нотўғри кўрсатилган ёрдам жабрланувчининг аҳолини янада оғирлаштириши мумкин.

Биринчи ёрдам кўрсатишда тайёргарлик ва амалий кўникмалар

Аҳолининг биринчи ёрдам кўрсатиш бўйича тайёргарлиги инсон хавфсизлигини таъминлашнинг муҳим омилларидан биридир. Халқаро тажриба шуни кўрсатадики, мактаблар, олий таълим муассасалари ва иш жойларида

биринчи ёрдам бўйича мунтазам ўқув машғулоти ташкил этиш самарали натижа беради.

Амалиётга йўналтирилган тренинглари, симуляцион машқлар ва интерактив ўқув усуллари орқали аҳолининг билим ва кўникмаларини ошириш мумкин. Айниқса, қон кетишни тўхтатиш, сунъий нафас бериш, юрак-ўпка реанимацияси (CPR) каби амалий кўникмалар ҳар бир фуқаро томонидан билиниши лозим.

Халқаро тажриба ва илгор ёндашувлари

Бирлашган Миллатлар Ташкилоти, Жаҳон соғлиқни сақлаш ташкилоти (WHO) ва Қизил Хоч ҳамда Қизил Ярим Ой халқаро ҳаракати биринчи ёрдам кўрсатиш бўйича халқаро стандартларни ишлаб чиққан. Ушбу ташкилотлар аҳолини оммавий равишда биринчи ёрдамга ўқитиш, ихтиёрий қутқарувчиларни тайёрлаш ва жамоатчилик иштирокини кучайтиришга алоҳида эътибор қаратади.

Ривожланган мамлакатларда биринчи ёрдам бўйича мобил иловалар, онлайн курслар ва рақамли платформалар жорий этилган бўлиб, бу аҳолининг кенг қатламини қамраб олиш имконини беради. Бундай тажрибани миллий амалиётга жорий этиш муҳим аҳамиятга эга.

Хулоса қилиб айтганда, фавқулодда вазиятларда жабрланганларга биринчи ёрдам кўрсатиш инсон ҳаётини сақлаб қолишда энг муҳим босқич ҳисобланади. Аҳолининг биринчи ёрдам бўйича билим ва кўникмаларини ошириш давлат сиёсати ва жамоатчилик фаолиятининг устувор йўналишларидан бири бўлиши лозим. Халқаро тажрибадан унумли фойдаланиш орқали биринчи ёрдам кўрсатиш тизимини янада такомиллаштириш мумкин.

Фойдаланилган адабиётлар:

1. World Health Organization (WHO). Basic Emergency Care: Approach to the Acutely Ill and Injured. Geneva, 2018.
2. International Federation of Red Cross and Red Crescent Societies (IFRC). International First Aid and Resuscitation Guidelines. 2020.
3. American Heart Association. Guidelines for CPR and ECC. 2020.
4. Haddow G., Bullock J., Coppola D. Introduction to Emergency Management. Butterworth-Heinemann, 2020.
5. Ўзбекистон Республикасининг “Фуқаро муҳофазаси тўғрисида”ги Қонуни.